

Herr Kristian Skard
Taaevn. 79
Ullensaker-Hosby.

8. MAI

8. MAI

FOR NASJONAL FRIHET OG SOSIAL RETTFERDIGHET

Nå er det alvor! — Ta et skippertak!
Gå inn for øket utbredelse av «8. MAI»

«8. Mai» kommer ut i Oslo. — Abonnementpris kr. 16,— pr. år, løssalgpris 40 øre. — Annonsepris kr. 0.32 pr. m/m. — Fåes i kioskene hver lørdag.

Nr. 33 Lørdag den 4. oktober 1952 6. årg.

Tyske våpen til Spania med amerikansk samtykke

Madrid (Privat til 8. Mai)

En tresidig spansk-tysk-amerikansk avtale om leveranse av moderne tyske våpen til Spanias forsvar ventes sluttet i den nærmeste fremtid, opplyses det på vel underrettet hold i Madrid.

Spania har forlangt å få moderne våpen fra USA, men amerikanerne har verget seg for å gå med på noen forpliktelser så lenge NATO-landene mangler våpen. Vest-Tyskland har derimot erklært seg villig til å levere moderne våpen til Spania temmelig raskt, og denne plan er godtatt i USA, også av den grunn at tyskerne på denne måte kan høste erfaringer i sin våpenindustri før den begynner å masseprodusere våpen for Vest-Tyskland og Vest-Europa.

Mulighetene for en storkrig atskillig nærmere enn man tror

China arbeider for en utvidet russisk-kinesisk støttepakt

Med henblikk på at Øst-Europa automatisk begynner krig mot Vest-Europa hvis konflikten i Korea blir utvidet til å omfatte China

Kan en i nær fremtid vente en forandring i den norske basepolitikk?

Paris (Privat til 8. Mai)

Rapporter som er innløpet til den allierte etterretnings-tjeneste fra China synes å tyde på at den kinesiske for-handlingsdelegasjon i Moskva har arbeidet energisk for å få Kreml til å gå med på en utvidelse av den russisk-kinesiske støttepakt, slik at Sovjet/Samveldet og russernes vasallstater i Øst-Europa automatisk skal begynne krig mot Vest-Europa i det øyeblikk det måtte bli gjort forsøk på å utvide konflikten i Korea til å omfatte China, enten ved luftangrep på kinesisk jord eller ved en marineblokade av Chinas kyst.

I Washington er man av den oppfatning at disse rapporter kan vise seg å være korrekte. Situasjonen skulle i så fall nå være atskillig farligere enn for kort tid siden.

I NATO's hovedkvarter legger man ikke skjul på at Vest-Europa i øyeblikket ligger sterkt utsatt i tilfelle av et russisk lynangrep. Det er ikke tale om å holde Elben, muligens heller ikke Rhinen. De tropper som er til rådighet for Ridgway er for fåtallige og har for små reserver. Deres kampkraft er langt mindre enn divisjonsantallet kan gi uttrykk for.

Selv om russerne vet at de kan risikere atombombe-angrep ved et overfall på Europa, er det ikke sikkert at de vil la seg skremme av en slik eventualitet, da man i USA mener at russerne begynner å få mange atombomber selv til represalier og dessuten synes å ha gjort en fantastisk oppfinnelse, som består i

utsendelse av langtrekkende kosmiske stråler, av en slik art at de kan få fly til 'å smelte i mange kilometers radius.

Det eneste lysglimt man har vestpå er engelskmennenes nye — og hittil ikke offentliggjorte — atomoppfinnelse som prøvekjøres i australske farvann:

Det forlyder at denne oppfinnelsen er så enestående at Winston Churchill på NATO-møtet i desember vil foreslå

I USA er man ikke overbevist om at disse beregninger holder stikk. Man fortsetter der planleggingen etter gamle prøvede strategiske oppskrifter og vil ikke ta noen chanser. Det britiske syn og det amerikanske syn på Vest-Europas forsvar begynner derfor å bli

noe divergerende. Amerikanerne hevder at man må kon-

Østerrikerne planlegger erstatning til jødene

Wien (Privat til 8. Mai)

Den østerrikske regjering har planer om å yde en viss erstatning til jødene for det tap de har lidt under den annen verdenskrig. Vest-Tyskland hadde 650 000 jøder og har erklært seg rede til å betale en erstatning på 1 milliard dollars. I Østerrike var det bare 200 000 jøder, og det opplyses at 140 000 av dem greidde å

sentrere seg om å utdanne flest mulig tropper, og understøtte disse med en sterk marine og et slagkraftig luftvåpen. Atomvåpen kan være bra, men vil ikke være avgjørende.

De store allierte militærmanøvrer som er gått av stabelen i det «nordlige» forsvarsavsnitt har etter amerikanernes mening vist at man savner flyplasser i Nord-Europa, d.v.s. Norge og Danmark. Man vil selvsagt overlate base-problemet til de nordiske lands suverene avgjørelse, men man kan ikke

Fort. side 4.

Politisk nyorientering i Vest-Tyskland?

Frankfurt (Privat til 8. Mai)

Etter hva det opplyses i vel underrettede kretser, kan man vente en politisk nyorientering i Vest-Tyskland så snart avtalen om det europeiske forsvarssammfunn er ratifisert og Tyskland har fått sin hele og fulle suverenitet tilbake.

Det er et tegn som tyder på at det bak kulissene forhandles om opprettelsen av et nytt sentrumsparti, som skulle bygge på en del av de eksisterende partier, på næringslivets menn, de militære og det nå oppløste sosialistiske riksparti.

Denne oppløsning har vært en av forutsetningene for nyorientering, hevdes det.

Den italienske sosiale bevegelse ventes å gjøre et stort fremstøt ved parlamentsvalgene i 1953

Roma (Privat til 8. Mai)
Etter hva Deres korrespondent får opplyst av en talsmann for Den Italienske Sosiale Bevegelse (Movimento Sociale Italiano) er man i bevegelsen overbevist om at partiet vil gjøre et meget stort fremstøt ved parlamentsvalgene i 1953.

Partiets store samlede personlighet er fyrst Valerio Borghese, en mangemillionær som var italiensk ubåtfører under den annen verdenskrig. Marskalk Graziani er hans rival. Fyrst Borghese har sin egen avis, Il Secolo d' Italia, som arbeider for M. S. I.'s idéer, men professor

Professor Keilhau har gitt Høyesterett og rettsoppdøret en kraftig bredside

Professor Keilhau har gitt Høyesterett og rettsoppgjøret en kraftig bredside

Realjuridisk sett, sier han at landsvikanordningen var i strid med Grunnlovens § 97

Inntil nå er Keilhaus oppsiktsvekkende uttalelse tlet ihjel

I sine siste leveår utga advokat Kr. Fr. Brøgger en juridisk og rettsøkonomisk oppslagsbok som ga menigmann en utmerket orientering om forskjellige rettsspørsmål.

I 1951 har professor Wilhelm Keilhau besørget en ny og ajourført utgave av boken. Blant annet har han fått med en artikkel som heter «Landsvikkoppgjøret», og som i betraktning av at det er London-mannen Keilhau som er forfatteren, er meget leseverdige.

I den nærmere utredning om «landsvikk-anordningens» tilblivelse heter det eksempelvis:

«Ved den form anordningen fikk, bygget den på forutsetningen om at den bare skulle fastsette straffebestemmelser og erstatningsansvar for handlinger som alt var straffbare etter den alm. straffelov, den militære straffelov eller den provisoriske anordning av 22. januar 1942. I realiteten betød imidlertid landsvikk-anordningen at der ble reist tiltale i en stor rekke saker som aldri var blitt påtatt dersom denne anordning ikke var blitt gitt. Legges realjuridiske betraktninger til grunn, lar det seg således hevde at landsvikk-anordningen sto i strid med Grunnlovens § 97 som forbyr å gi lover tilbakevirkende kraft. — Høyesterett har dog antatt at der ikke foreligger

strid mellom anordningen og Grunnlovens § 97. Anordningen, som senere ble avløst av lov av 21. febr. 1947, er derfor blitt grunlaget for etterkrigstidens oppgjør med de norske nasister».

Formodentlig må det vel medgis at universitetslæreren, dr. Keilhau, i og med denne uttalelse gir både etterkrigsoppgjøret og ikke minst Norges Høyesterett en bredside av kraftigste slag.

Realjuridisk sett, sier dr. Keilhau, kan det ikke rå noen tvil om at anordningen var i strid med Grunnlovens § 97 og at hele oppgjøret følgelig er deretter. Men, fortsetter han, Høyesterett antok likevel o. s. v.

Ja, det skal være sikkert og visst at Høyesterett har «antatt»! Og når det etter professor Keilhau er på det rene at denne antagelse ikke bygger på real-juridiske betraktninger, så er det bare en forklaring som er mulig. Det er den øyeblikkelige hensiktsmessighet som har beveget den øverste rettsinstans i landet til å treffe avgjørelser som er strid med Grunnlovens § 97 både i ånd og bokstav. Det har med andre ord vært prinsippet om at «målet helliger midlet» som har gått igjen. Man har tøydt på «antagelsen» i begge ender slik at den ble hensiktsmessig for øyeblikkets behov.

Professor Keilhaus utredning understreker meget kraftig den påstand som vi på vårt

hold den hele tid har fremsatt. Etterkrigsoppgjøret i Norge bryter med en rettsstats mest fundamentale prinsipper. Det har gått inn som et ledd i makthavernes likvidering av uønskede politiske motstandere. Derfor måtte real-jussen ofres på hensiktsmessighetens alter.

Professor Keilhaus oppsiktsvekkende uttalelse har hittil ikke vært unnergitt noen offentlig kommentar og det er vel bare de færreste som kjenner hans standpunkt i det hele tatt. Noen offentlig drøftelse må vi nok heller ikke vente oss. Statsråd Gundersens taushetsparole dominerer ennå den offentlige diskusjon.

H. G.

Staten og mennesket

Vi hitsetter fra «Morgenbladet»s artikkel 24. septbr. om selvbyggeren Ole Essa i Bamble, som med egne hender og av egne materialer bygget en heim for seg og sin kone, og som i den anledning må betale tribut til staten ved å sitte på vann og brød i Stathelle hjelpefengsel:

«Sannelig er nordmennene et lovlydig og sindig folk. Og det er heldig at Ole Essa er et kvalitetsmenneske. Han har fått en behandling av dem som rår i dette landet, som kunne gjort ham til en farlig mann for vårt samfunn. Men det begynner å bli mange nu, som ofres for tvangsreguleringene innenfor det norske demokrati.»

Ja, det er riktig nok det. Var vi ikke kvalitetsmennesker, var vi ikke lovlydige og sindige, ville sikkert mange

Det eneste lysglimt man har vestpå er engelskmennenes nye — og hittil ikke offentliggjorte — atomoppgjøret i australske farvann:

Det forlyder at denne oppfinnelsen er så enestående at Winston Churchill på NATO-møtet i desember vil foreslå et langsommere tempo i den vesteuropeiske opprustning, idet han vil hevde at de nye «atom-våpen» vil kunne forsvare det vesteuropeiske Kontinent på en så effektiv måte at man trenger langt færre divisjoner enn opprinnelig påtenkt.

Ensidig garanti-erklæring fra U.S.A. til Spania

Erklæringen har vakt overraskelse i London og Paris, men ingen protester

Madrid (Privat til 8. Mai)

I autoritative kretser i Madrid er man meget tilfreds med den første prestisjeseir general Franco har vunnet under militærforhandlingene mellom Spania og USA. Amerikanerne har nemlig avgitt en offisiell, høytidelig forsikring om at de amerikanske baser som måtte stilles til rådighet av Spania på spansk territorium vil bli forsvaret av USA i tilfelle av krig.

Denne ensidige amerikanske garanti-erklæring uten motydelse fra Spania har vakt endel overraskelse i London og Paris, men det er ikke kommet noen offisielle protester fra England og Frankrike til Washington, opplyses det i Madrid.

kunne bli farlige for dagens norske «demokrati». Men — vi lar oss ikke provosere. Skuta går nok i åker'n en vakker dag, selv uten vår hjelp!

dene for det tap de har lidt under den annen verdenskrig. Vest-Tyskland hadde 650 000 jøder og har erklært seg rede til å betale en erstatning på 1 milliard dollars. I Østerrike var det bare 200 000 jøder, og det opplyses at

140 000 av dem greidde å unnslippe. Hovedproblemet for østrikkerne er om man skal betale erstatning til dem som undslapp eller bare til etterkommerne etter dem som mistet livet. I øyeblikket er det bare 12 000 jøder i Østerrike.

Den østerrikske regjering har hittil hevdet at jødernes krav burde rettes til Tyskland, ikke til Østerrike. En annen vanskelighet er at russerne i sitt område av Østerrike har beslaglagt alle jødiske eiendommer og aktiva som ble tatt fra jødene under krigen. Russerne betrakter disse aktiva som tysk eiendom i utlandet, og akter å beholde dem som avdrag på tysk krigsgjeld.

Årsaken til at den østerrikske regjering gjerne vil løse problemet er at USA har protestert mot loven om amnesti for tidligere nasjonalsosialister. Man har inntrykk av at denne protest vil bortfalle hvis Østerrike ordner seg med jødene.

AMERIKANSK ORDENSVESEN.

Før den annen verdenskrig kunne man ikke tale om noen egentlig amerikansk utdeling av ordener, men gang på gang savnet president Roosevelt en utmerkelse til dem han ville hedre på samme måte som hans allierte. Hans tanke falt da på The American Legion of Merit og den er senere benyttet i stigende utstrekning. Den siste som fikk den var forresten den ennå umyndige kong Feisal av Irak, som har besøkt USA. Man regner nå med at Legion of Merit er et av tegnene på at USA ikke er noen lokal-

makt, men at anvendelsen av makt og at anvendelsen av medaljen er opptakten til organisering av et rasjonelt amerikansk ordenssystem, skriver amerikanske blade.

Roma (Privat til 8. Mai)
Etter hva Deres korrespondent får opplyst av en talsmann for Den Italienske Sosiale Bevegelse (Movimento Sociale Italiano) er man i bevegelsen overbevist om at partiet vil gjøre et meget stort fremstøt ved parlamentsvalgene i 1953.

Den tid vil komme, uttalte talsmannen, da vi kommer til å skaffe oss over 50 prosent av de avgitte stemmer. Da vil vi omskape Italia etter våre idéer, som slett ikke er fascistiske og slett ikke har noe med diktatur å gjøre.

Etter hva Deres korrespondent får opplyst hos nøytrale politiske observatører, er man ikke i tvil om at M. S. I. kan vente «en meget betydelig stemmetilvekst i 1953». De andre politiske partier håper stadig at det vil oppstå et brudd mellom M. S. I.'s borgerlige og radikale fløy, men i M. S. I. forsikres det at man vil holde sammen. I denne forbindelse henvises til partiets store landsmøte i Aquila nylig, da det møtte over 600 delegerte fra alle deler av landet. Diskusjonens bølge gikk høyt, men man samlet seg om en felles resolusjon som ble vedtatt enstemmig.

Mens den borgerlige del av partiet legger hovedvekten på å gjenreise Italias storhet arbeider den radikale fløy også for en fullstendig samfunnsmessig nyordning på korporativ basis. Interessant er imidlertid at den radikale fløyen er mer europeisk innstillet enn den borgerlige. De radikale — med professor Ernesto Massi i spissen — går inn for et Europas Forente Stater.

VALERIAN ZORIN

skal nå avløse Jakob Malik som leder av den sovjetrussiske delegasjon ved FN. Zorin er født i 1902 og er således fire år eldre enn Malik. Hans navn ble verdenskjent under omveltningene i Tsjekkoslovakiet for snart fem år siden og han betegnes som en mann som er en smidig diplomat av intellektuelt tilsnitt, men samtidig robust og handlekraftig. Han var ambassadør i Praha fra befrielsen til kort tid før omveltningen og ble siden utnevnt til visetenriksminister.

Partiets store samlede personlighet er fyrst Valerio Borghese, en mangemillionær som var italiensk ubåtfører under den annen verdenskrig. Marskalk Graziani er hans rival. Fyrst Borghese har sin egen avis, Il Secolo d'Italia, som arbeider for M. S. I.'s idéer, men professor Massi har nå også begynt å utgi en avis under navnet Nazione Sociale, som legger vekt på de sosiale problemene og på det vesteuropeiske samarbeide.

MARIE HAMSUN

arbeider med en bok om sin mann. Den blir ikke bare en usedvanlig og dyptgående skildring av den store dikter, men også en selvbiografi, som forteller om hennes barndom og ungdomskamp. Boken er ennå ikke ferdig og kommer ikke ut før neste år og da på tysk. Senere vil den bli utgitt i Danmark og Sverige. Når den kommer på norsk er uvisst. Sporene skremmer.

«THE FLAGSTAD MANUSCRIPT»

heter en bok som i løpet av høsten vil foreligge på det internasjonale bokmarked. Den er riktignok ikke skrevet av Kirsten Flagstad selv, men av en av USA's beste «Negre», som fra hennes egen munn har fått beretningen om hennes bevegelse liv som kunstnerinne. Utenlandspressen sier at man med særlig interesse imøteser hennes fremstilling av det mellomværende, som skapte kald luft mellom henne og noen av hennes landsmenn — hvis hun da i det hele tatt ønsker å komme inn på denne sak, som de fleste av hennes forfølgere idag helst vil glemme.

TIDENES TEGN.

India vil fra november trekke seg tilbake fra all aktiv deltagelse i Koreakrigen etterat premierminister Nehru gjentatte ganger har rettet kraftige angrep mot dem som har ansvaret for krigføringen. Således vil India ikke sende avløsning til det ambulanskorps på 300 mann, som skal dra hjem i høst. Det begynner så smått å rakne.

Redaktør
Arvid B. Arntzen

Disponent
P. Gerh. Berge

Utgitt av Interessentskapet «8. Mai»
Midlertidig adr. Kierschowsgt. 5, Oslo. Telefon 37 76 96.
Trykt for A.s Sambandstrykkeriet i Viking Boktrykkeri.

Det sløve demokrati

Det var jo slik ståhei med demokratiet, da den annen verdenskrig endelig ble slutt, at man skulle tro, at nå gikk verden inn i en ny epoke med fred, fryd og fremskritt. Nå skulle det bli slutt med fagstyret, skrev en god demokrat i en venstreavis, så skulle folket selv bestemme. Og vi så hvorledes det gikk.

Det første som ble gjort, var å rydde opp blant og etter dem, som ble tatt av raset på nederlagsmennenes side. som fluer på sukkervann samlet den nye tids kvinner og menn seg, og de surret omkring, så de nesten brakk ryggen plutselig nasjonal holdning, helt glemmende sin underdanighet, sin geskjeftighet og sin svartebørs, som de drev mens de krigførende nasjoners beste krefter ga sitt liv i skyttergravene og i de bombeherjede byer på alle fronter.

Men hvorledes er det så gått senere hen? Den sosiale revolusjon, som imens har funnet sted så å si i all ubemerkethet, utjevningen av klasseforskjellen og fellesprogrammet istedetfor praktisk idépolitikk har etterhånden ført til en følelsenes avkjøling, til en grå tåke over samfundslivet, som truer hele meningen med det demokratiske styresett. Når det bare kan stables på benene 51 mot 49 stemmer er alt i orden, det er demokratiet, og de 49 har intet å skulle sagt. Revolusjonen er gjennomført slik, at det vitterlige flertall i folket underkues av det kunstige flertall i stortingssalen, og dette kunstige flertall har ført til sløvhed og selvoppgivelse, mens den nypolerte ledergjeng turer frem i overmot og underbygger sine stillinger ved å sette sine mest ortodokse menn inn på alle strategiske punkter med en lang fremtid for øye. Det er den nye form for diktatur, som er i emning, byråkratiet blomstrer, og såvel næringslivet som det åndelige liv ensrettes i folkestyrets navn.

Dette er fasitten. Men et håp er det allikevel ennå: Det er frykten for fremtiden og det bevisste savn av kvinner og menn, som kan inspirere, begeistre og sette noe nytt igang i stedet for bare å administrere og la seg administrere. I dette savn søker flere og flere etter politikere, virkelig politikere, som kan formå å ruske opp i sakene og få folk flest til å tenke ut over skatteterminen og neste dags skjemaufylling. Vi har lenge ropt på dem, men sløvheden er ennå så stor at vi hittil ikke har kunnet merke annen reaksjon enn bitterheten og harmen. For å være optimistisk vil vi si, at dette er allikevel noe, og så får vi håpe, at det ikke er politisk poliomyelitt, men bare litt stivhet i nakken etter alle disse årene.

Torp i U.S.A

Hvor stolte kan vi alle være over at vår statsminister nu mottaes i Det hvite hus og i andre hus i U. S. A. Torp taler og tolkes dag ut og dag inn. Hans begeistring for den amerikanske kapitalisme er like stor som hans ungdoms begeistring for Lenin og bolsjevismen. F. B. I. har nok Torps navn i sitt internasjonale kartotek, men så lenge de kan bruke disse folk i sin globale strategi, så spiller det ingen rolle om det er Tito eller Torp. Bare nordmennene burde skamme sig over å la sig representere av overløpere. Det kan være undskyldelig for et stoit folk ikke å kjenne sine egne fortid, men vi kjenner dem. U. S. A. har selv oppdaget betydningen av ikke å slippe noen nær statsstyret, som tidligere har sverget til andre idealer. Erfaring har lært dem, at folk som har prisert den røde revolusjon ikke er til å stole på, selv om de er blitt aldri så demokratiske.

Man må jo bare le av U. S. A.'s visum-bestemmelser som forbyr en f. h. v. frontkjemper å komme inn i State, når en tillater folk som tidligere har det brukne gevær på sitt jakkeoppslag. Og som begrunnet sin holdning med, at man ikke vilde bære våpen for kapitalistene mot Arbeiderstaten i øst.

Hvor blir det da av fornuften i logikken. Er der ikke nok renhårige i Vesten til å vinne over bolsjevismen. Må man raske med sig alt en kan få? Torp & Co., mens de folk der har ofret alt i kampen mot kommunismen vises den kolde skulder?

Hvorfor ble ikke Torp i Washington spurt om hva han hadde gjort med de tusener av frontkjemper som frivillig og uten Marshallhjelp tok standpunkt mot kommunismen.

U. S. A. sier at det ikke vil blande sig inn i de enkelte lands politikk. Vi sier: Gjør ikke Amerika det, bygger det sitt hus på sandgrunn. En rekke av U. S. A.'s medarbeidere i Europa må sjaltes ut, ellers risikerer man at de frivillig sjalter sig ut når U. S. A. har bruk for dem.

Observatør.

Leserbrev til «8. mai»

En skamplott på det norske folk

En ny protest

Vi har tidligere omtalt Ester Torps motige ord i Morgenbladet nr. 186 om å sløyfe dette med A«nasjonal holdning» i annonser og skjemaer. Hun har nå fått medhold av ennå et motig menneske. Johan Djupevik skriver i samme blad 25. aug. følgende:

Det er en skamplott på det norske folk, fremdeles å føre på søknadsskjemaer, attest for god nasjonal holdning under okkupasjonen. Ester Torps artikkel bringer i erindring en episode fra en krigsrettssak fra Stavanger i vinter mot en gutt som var 13 år i 1945 da frigjøringen kom.

Gutten hørte hjemme i en NS-familie, faren var sjømann og seilte med Bergenskes ruteskip i den for oss livsviktige fart på Hamburg. Derfor ble gutten nektet på-mønstring tilsjøs og som en logisk følge derav nektet han militærtjeneste.

Således kan dette krav ut-

arte til at politiet fører opp på attesten at foreldrene eller besteforeldrene hadde vært medlem av N. S. eller en eller annen slektning. Under okkupasjonen hadde vi spørsmål om politisk innstilling, det var meget mer rummelig. Også god nasjonal holdning under okkupasjonen, er et politisk spørsmål og har intet med norskhet eller norsk sinnelag å gjøre.

I denne, særlig for vårt land, farefulle tid gjelder det å samle folket i forsoningens ånd, ikke å splitte.

Feil' kan' være' på' begge sider, det er menneskelig å ta feil, men det er dårskap å utdype sine mistak bare for prestisjens skyld.

Et godt stykke til forsoning ville være å frigi alle politiske fanger.

JOHAN DJUPEVIK.

Er «8. Mai» utsolgt

i Deres kiosk, så ring til vårt kontor, Oslo 37 76 96 eller skriv et brevkort til vår ekspedisjon, Kierschowsgt. 5, Oslo. De må ikke gå glipp av noe nummer.

*

Helst av alt vil vi se Dem som fast abonnent. Det koster 16 kroner pr. år.

*

I løpet av de nærmeste 6 uker vil vårt nye trykkeri være i drift, og da vil bladet hvis økonomien tillater det komme regelmessig hver uke.

NÅ ER DET ALVOR

Vær så vennlig å betale kontingenten. Hvis ikke alle nå gjør sitt, vil det bli meget tungt for oss å fortsette utgivelsen av «8 Mai»

Beslaget av tysk eiendom

Nå kommer turen til Sverige

Spørsmålet om den svenske regjeringens beslag av tysk eiendom etter kapitulasjonen kommer nå til å ruller opp, forteller «Fria Ord». Budskapet om dette kommer ikke uventet, sier bladet. Bonnoverenskomsten gir riktignok ikke den tyske regjering noen uttrykkelig rett til å få den tilbake, men den gir tyskerne mulighet for ad forhandlingsveien å søke å gjenvinne den. I økonomiske kretser i Vesttyskland har man lenge forberedt seg på dette.

Beslaget av tysk eiendom i Sverige foregikk etter en mellom de allierte og den svenske regjering inngått avtale, etter hvilken det nøytrale

Sverige påtok seg en folkerettsstridig servil tjeneste for seiersmaktene til skade for det beseirede Tyskland. Schweiz på sin side hevdet på en langt anderledes respektinngytende måte sin selvstendighet enn Sverige utenriksminister Undens svake ledelse. At tyskerne for all fremtid skulle finne seg i en slik fremferd kunne ikke ventes. Med de alliertes eget samtykke kan den tyske regjering nå melde seg på i hr. Undens departement.

Et Hamburgerblad minner om at konfiskasjonen av tysk privateiendom i Sverige omfatter verdier til 500 mill. kr.

Da får du det!

I dagens trøstesløse boligdiskusjon sier den ene: Hvis jeg ikke snart får et sted å bo, blir jeg gal. — Den annen svarer: Ja, da får du et sted å bo!

Det ligger et dypt alvor i denne replikkveksel. Det er vel og bra å ta seg av de syke og hjelpeløse, men tiden burde snart være kommet også for dem som til svende og sist

Jødene og vi

Jødene har aldri vært noe stort problem i Norge. Når de i de siste måneder påny er kommet frem i søkelyset, skyldes det feiringen av 100 års-minnet for

omtaler han også «Quislingsstyrets blodskyld» og spør: «... hvorfor protesterte ikke anstendige medlemmer av NS, mens forbrytelsene foregikk?» Han tilføyer: «Selv behatter han det skarptet

brudd på grunnleggende rettprinsipper, men gjorde en eneste et alvorlig forsøk på å stoppe «føreren» fremferd? Antisemitene i partiet var mere høylydte».

er frykten for fremtiden og det bevisste savn av kvinner og menn, som kan inspirere, begeistre og sette noe nytt igang i stedet for bare å administrere og la seg administrere. I dette savn søker flere og flere etter de politikere, virkelig politikere, som kan formå å ruske opp i sakene og få folk flest til å tenke ut over skatteterminen og neste dags skjemautfylling. Vi har lenge ropt på dem, men sløvheten er ennå så stor at vi hittil ikke har kunnet merke annen reaksjon enn bitterheten og harmen. For å være optimistisk vil vi si, at dette er allikevel noe, og så får vi håpe, at det ikke er politisk poliomyelitt, men bare litt stivhet i nakken etter alle anstrengelsene med nasjonal holdning som plager menneskebarnene. Med litt planmessig trening kan den overvinnes, men den bør komme snart for at stivheten ikke skal bli kronisk

Til våre lesere!

Når vi i løpet av høsten kommer inn i ordnede forhold med hensyn til trykning og distribusjon, vil vi sette pris på en øket kontakt med våre lesere i form av «leserbrev». Vi skal i den ut-

strekning plassen tillater ta inn slike leserbrev, men betingelsen må være at alle skriver kort og konsist. I denne rubrikk skal vi også besvare spørsmål, så langt våre evner og plassen tillater. Altså: Vel møtt i Leser-spalten!

U. S. A. sier at det ikke vil blande sig inn i de enkelte lands politikk. Vi sier: Gjør ikke Amerika det, bygger det sitt hus på sandgrunn. En rekke av U. S. A.'s medarbeidere i Europa må sjaltes ut, ellers risikerer man at de frivillig sjalter sig ut når U. S. A. har bruk for dem.

Observatør.

Leserbrev til «8. mai»

Stortingstidende

Jeg vil gjerne følge med i norsk politikk og i stortingets arbeide, men det er et brysomt arbeide. Dagspressens referater er for kortfattede og meget av det som jeg vil vite, finnes overhodet ikke omtalt. Riktignok har vi noe som heter «Stortingstidende», men så sent som idag har jeg ikke fått mere enn til nr. 262, og det betyder forhandlingene 19. juni. Er virkelig stortinget så maktesløst, at det ikke kan sørge for at dets egne forhandlinger blir trykt slik at «Stortingstidende» kan komme ut noenlunde ajour. Skal folket oppdras til demokrati, er jo en av de første betin-

Da får du det!

I dagens trøstesløse boligdiskusjon ser den ene: Hvis jeg ikke snart får et sted å bo, blir jeg sal. — Den annen svarer: Ja, da får du et sted å bo!

Det ligger et dypt alvor i denne replikkveksel. Det er vel og bra å ta seg av de syke og hjelpeløse, men tiden burde snart være kommet også for dem som til syvende og sist må betale omkostningene. Det å bo og skape nye hjem er nå viktigere enn alt annet, for det betyder fremtiden for hele folket. Men den oppgave har «velferdsregjeringen» ikke formådd å løse. Det skulle under andre forhold være mere enn nok til at den burde forsvinne og overlate makten til dem, som både kan og vil. For oppgaven er ikke uløselig. Se bare på Vesttyskland, hvor hele byer reiser seg av ruinene etter fem års ødeleggelse og syv års okkupasjon.

gelses at det får vite hva som foregår.

Jødene og vi

Jødene har aldri vært noe stort problem i Norge. Når de i de siste måneder påny er kommet frem i søkelyset, skyldes det feiringen av 100 års-minnet for de første mosaiske trosbekjenneres ankomst til Norge og Det mosaiske trossamfunds 60 årsjubileum.

Ifølge offisielle tall var antallet av medlemmer i Det mosaiske trossamfund i 1946 oppgitt til 559 mot 1359 i 1930. I mellomtiden hadde vi opplevet den tyske okkupasjon og tvangsforflytningen av jødene fra Norge til Tyskland.

Sannhetssøkeren, overlæge Johan Scharffenberg har i to kronikker i Morgenbladet beskjefteget seg med jødene i Norge etter 1851, da grunnlovsbestemmelsen om forbud mot jødernes opphold i Norge ble strøket. I disse kronikker

omtaler han også «Quislingsstyrets blodskyld» og spør: «... hvorfor protesterte ikke anstendige medlemmer av NS, mens forbrytelsene foregikk?» Han tilføyer: «Selv baketter har det skortet på åpen erkjennelse fra denne leir. Forklaringen må være at de fremdeles er blindet av rasevrøvlet og tror på faren for jødisk verdensherredømme».

Med sin utpregede sannhetssøken har overlægen i en senere artikkel erkjent, at det ble protestert og anført partiorganet «NS Månedshfte» 15/12 1942 og daværende biskop Frøylands preken i Vår Frelsers kirke i Oslo 1/2 1942 som kritiserte og protesterte mot jødeforfølgelsene. Han legger til: «Forhåpentlig dadlet også andre av partiets medlemmer og medløpere Quislings

brudd på grunnleggende rett prinsipper, men gjorde en eneste et alvorlig forsøk på å stoppe «føreren»s fremferd? Antisemitene i partiet var mere høylydte».

Det er ingen hemmelighet at jødeforfølgelsene og adferden mot frimurerne vakte harme i vide kredser innen NS, men de stod maktesløse. Det var nå engang okkupasjonsmakten som bestemte og den hadde mange medløpere ikke bare innen NS men også utenfor. Vi så da også — for vår del med beklagelse og gru — hvor villig det norske ordenspoliti fulgte ordren om å arrestere og sende jødene til samleirene. Og vi har vel heller ikke glemt tragedien ved Skrikerudtjernet, som ble oppklart først etter okkupasjonen. De, som dengang ranet og drepte det jødiske ektepar, var som bekjent hjemmefrontfolk og de gikk fri. Men — er dermed tragedien med de jødiske flyktninger fullt oppklart? Vi kan ikke besvare dette spørsmål idag og det vil vel også bli vanskelig å komme tilbunns i det.

Hva var stilling til jødene angår, vil vi henvise til, at vi allerede i mars 1949 offentliggjorde den internasjonale erklæring om menneskerettighetene og har gått helt og fullt inn for dens prinsipper. Den betyder vern om individets rett og frihet mot overgrep, den avviser diskriminering på grunn av rase og religion, den lover full likestilling for alle. Dermed er alt sagt. Og hadde alle så helhjertet som vi gått inn for hevdelse av menneskerettighetene, hadde verden og vårt eget land sett annerledes ut idag.

For oss er således jødernes stilling i Norge ikke noe problem og vil heller ikke bli det, hvis ikke jødene selv i sin opptreden overfor oss og de øvrige utstøtte av samfunnet selv skaper problemer.

UTENRIKSKRONIKK

Chile har valgt sin diktator

Hvor meget betalte du for brødet dengang Ibanez var president og hvor meget betaler du nå? Det var slagordet under presidentvalget i Chile, som påny har bragt den 75 år gamle general Carlos Ibanez del Campo tilbake til makten.

Dette valg har krav på større interesse enn politiske begivenheter i Sydamerika ellers er gjenstand for. Chile er ved siden av Uruguay den mest «europiske» av de sydamerikanske stater og i tyve år har landet hatt demokratisk styre, mens de fleste latinamerikanske stater har ført en slingrende kurs mellom diktatur og oligarki. Men nå har altså Chile av egen fri vilje valgt en diktator, som folket for 21 år siden fordrev

ved en sittdown streik. Han fikk ved valget i høst omtrent likeså mange stemmer som sine motkandidater tilsammen, og man kan vel gå ut fra at parlamentet, som innen 50 dager skal godkjenne den nye president, ikke kan komme forbi ham.

Ibanez del Campos triumf kom overraskende. Ved siste valg til parlamentet fikk hans tilhengere bare 18 av de 146 mandater i deputerkamret og 3 av de 44 i senatet. Forklaringen på hans nyvundne seir må søkes i de samme forhold som for noen måneder siden førte Estenssoro til makten i Bolivia, hvor andets økonomiske avhengighet av utlandet og den sosiale utilfredshet hadde skapt jordbund for en sosial nasjonalisme av sam-

me karakter som Peronismen i Argentina. Ja, man kan vel si, at general Ibanez' seir i Chile er en parallell til general Naguibs kup i Egypten. Både i Sydamerika og i den nære Orient er det «de underutviklede revolte» som har funnet sted.

Chile har vært sterkt avhengig av USA. Hva tinnet har vært for Bolivia, er kobberet for Chile, og den pris som USA vil betale for kobberet, er liv eller død for landet. Og idag mener befolkningen, at USA har betalt for lite. Chile har ikke fått så meget ut av prisstigningen på råvarer under Koreakrigen, som man hadde regnet med, mens prisstigningen på landets importvarer er blitt høyst følbare. Under disse forhold har den gamle antiyankeebevegelse fått vind i seilene.

Den industrielle utvikling i Chile, som har foregått i samarbeide med amerikansk kapital, har øket proruksjo-

nen med 80 pct. i løpet av de siste 15 år, men samtidig er både industriarbeiderne og grubearbeiderne blitt mere klassebevisste og det har øvet sin innflytelse på valget. Kommunistene fikk ved valget i 1947 ialt 91 204 stemmer, d.v.s 16,5 pct. av de avgivne stemmer, men kort tid etter ble partiet forbudt. Ved presidentvalget i høst fikk den kandidat, som de satset på, bare 51,984 stemmer og det tyder på at Ibanez har fått adskillig av de kommunistiske velgere over på sin side. «Den nasjonale befrielse fra imperialismen» er som bekjent den første etappe på veien til kommunismen og kommunistene kan jo se Ibanez som et redskap for denne etappe.

Det demokrati, som har hatt makten i de siste årtier har ikke vært særlig solid. Det bestod av mange småpartier og de radikale har hatt ledelsen, men regjeringsblokken har i de siste år slått sta-

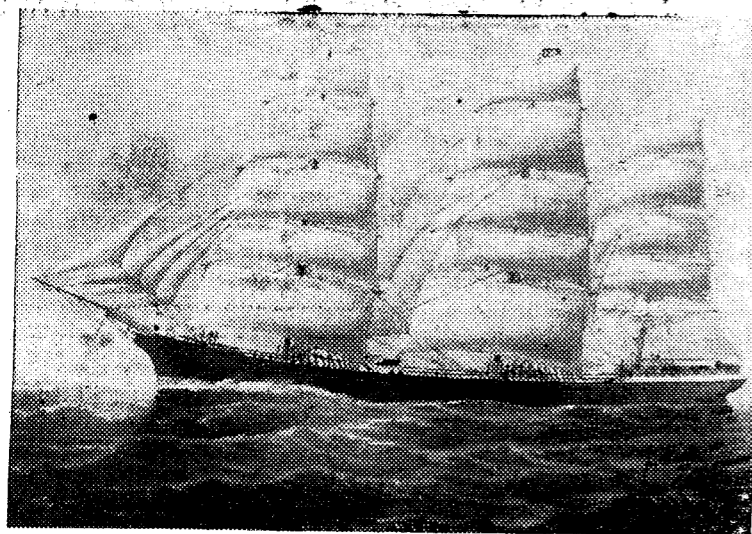
dig nye revner. Forholdet mellom de antiklerikale radikale og de klerikale liberale har ikke vært godt og også på venstre fløy var det utilfredshet med den fungerende president Videlas styre som ble beskyldt for korrupsjon og tilgodeseeelse av handelsbourgeoisiet. Mens de radikale søkte å sikre landet mot utenlandsk utbytning ved å legge særlig store skatter på de utenlandske firmaer, som arbeider i landet, vil Ibanez nasjonalisere dem. Han har forøvrig formulert sin politikk således: Det skal være slutt på oligarkiet, plutokratiet og innflytelsesrike personers innblanding i landets styre. Samtidig lover han sosiale reformer etter de samme linjer som Peron, og det sies da også at det hersker det aller beste forhold mellom Peron og Ibanez samtidig som det går rykter om at Peron skal ha betalt en hel del av utgiftene til hans valgkampagne.

Nå er det imidlertid ikke bare de «skjorteløse» som har bragt Ibanez seiren. Kvinnerne hadde for første gang rett til å stemme og de synes å ha samlet seg om den sterke mann. De vet jo hvor skoen trykker i den daglige husholdning.

Ved dette presidentvalg har USA i tilgift til sine ellers mange bekymringer måttet fastslå at, at Washington har fått nok en uvenlig innstillet regjering mot seg på den vestlige halvkule. Det er naturlig at de ledende amerikanske politikere er bekymret over hvorledes de politiske og økonomiske forbindelser med Chile vil komme til å arte seg og det fortelles da også om hemmelige forhandlinger med representanter for den chilenske nasjonalforsamling for om mulig å forhindre Ibanez' godkjenning som president, som må skje innen 4. november, men det er vel å spenne buen for høit.

En veteran fra seilskutenes tid

Trygve Gundersen fra Porsgrunn, seilskuteskipper og shippingmann, fyllte 75 år den 2. oktober

Fregattskipet «Høvding», ka ptein Gundersens siste skute.

Det er ikke mange igjen av den gamle norske skipperstand fra seilskutenes store tid — den tiden da norsk skipsfart og norsk sjømannskap grunnfestet sitt ry over hele verden. Men her og der sitter det ennå en grånende oiding og mimrer om den gang da sjøfolk var sjøfolk og ikke fabrikkarbeidere. — Det var andre tider den gang, jaja san.

Men oppe i heiene i Telemark sitter det en kar av en annen type: en sprek ungdom på 75 år — og likevel veteran fra seilskipenes tid. Det er Trygve Gundersen fra Porsgrunn, sjømann, senere kaptein og enda senere kjent forretningsmann innen shippingverdenen. En kan spørre hva en gammel sjømann skal langt oppe i hutthielta i Telemark — men mannen påstår faktisk at han trives der, og da så.

Den 2. oktober fylte Trygve Gundersen 75 år. Han er født i Porsgrunn; faren var skipsreder — eller rettere

Skibsrheder Leif Gundersen. Egentlig var det meningen at Trygve skulle bli lege, men det passet ikke, som han selv

verse meglere), ville den norske skipsfarten ha støtt på uovervinnelige vansker.

Nå har Trygve Gundersen oppgitt all forretningsvirksomhet og trukket seg tilbake til heiegården sin, Mykloid i Skafså. Han er sprek som en guttunge på femti. Men han har ikke alltid vært like kjekk. Som så mange andre gode menn så han i Nasjonal Samling muligheten for en nasjonal fornyelse. Han meldte seg inn, og fikk naturligvis svi for det. Kort etter arrestasjonen ble han meget syk og gjennomgikk to operasjoner som tok sterkt på ham. Men tro bare ikke han ble løslatt av den grunn! Ikke før var han såvidt på beina, så rett fra sykehuset tilbake i konsentrasjonsleiren med ham. Vi som så ham den gang trodde ikke han skulle overleve det. Men det er seigt stoff i slike karer — og idag på sin 75 årsdag er han sprekere enn noen gang.

Under okkupasjonen var Trygve Gundersen en god mann å ha for mange mennesker. Det var ikke få som bad om hjelp, både til det ene

Tvangsdirigeringen

For oss som er satt utenfor og tapt våre statsborgerlige rettigheter, heldigvis ennå i flere år — er det fornøylig å være vidne til at det såkalte borgerskap nå har fått sitt eget landssvikeroppgjør. Nå er nesen kommet ned på hurratriotene fra 1945. Selve æren (lommeboken) trues nå på det alvorligste. Den gang det dreiet seg om vår lommebok og våre framtidsmuligheter tok man det ikke så nøye. Selv gamle venner benyttet anledningen til å skose seg på en, når de mente det var en sjanse til å rane N. S. folks forretning.

Hvorfor da dette hylekor nå? Forretningsstanden blir nå gjort til gjenstand for de metoder, som det framtrede organ «Farmand» gikk god for.

Husker man ikke Fellesprogrammet? Er det såkalte frie næringsliv så stupid politisk, at det ikke «måtte ha forstått» at det var forrederi mot deres interesser å alliere seg med de gamle Moskva-lakeier — mot den nasjonale ungdom.

Hva gjør det oss, om de nå blir flådd. Først tjenste de seg rike på tyskerne og okkupasjonen for så snart som 8. mai 1945 kom å slå seg til riddere på sin nasjonale (og lønnsomme holdning) under krigen.

Støttet disse folk oss før krigen i vår kamp mot de nåværende maktthavere, som snart ska flå dem? Nei, dengang var de også så for feige og egoistiske til å tone flagg. Det er ikke noe rart at Det norske Arbeiderparti ikke akter på deres skrik nå. 1945 var prøveåret. De holdt ikke mål. Nå skal de i støpedigelen. Finnes det ikke et eneste mannfolk innen handelsstan-

Tidsfenomener

I en analyse av de politiske brytninger i Norge skriver H. B. i det svenske ukeblad «Fria Ord»:

«I årtiet 1935—45 mistet Arbeiderpartiet sin negative karakter og ble istedet nasjonalistisk, royalistisk, militaristisk og drev ikke lenger noen kamp mot samfunnets privatkapitalistiske grunnvold. Det ville ikke lenger gi arbeiderne den økonomiske makten, men tvertimot gi staten den økonomiske kontrollen, en stat under deres egen ledelse. Istedenfor den gamle statsfiendtligheten trådte en sterk statsentralisasjon frem, istedet for å undervurdere den politiske virksomhet ville man øke den politiske regjeringsmyndighets makt på alle områder. Denne tendens har fått partiets kritikere til å påstå, at norsk sosialdemokrati har fått en nasjonalistisk (nazistisk) tendens, og at partiet under innflytelse av liberaleren Wilhelm Thagaard baner vei for kommunistiske idéer og samfunnsformer. — Når alt kommer til alt er partiet kanskje bare et typisk uttrykk for denne vår egen tid: Uten å være klar over saken søker det en syntese mellom den nasjonalistiske thesen og den kommunistiske antithesen. Disse tiden, at en tidsmessig bevegelse på den parlamentariske grunnvolden må søke sine impulser hos dem begge».

Minnebok og minnelund

Den utrettelige forkjemper for den danske sosiale oppreisning for dem, som politisk ble dømt og forfulgt i Danmark etter 5. mai 1945, redaktøren av «Revision», redaktør A. Olesen, hvis valgsporg er «Sandheten gaar fremfor alt», har tatt tanken opp om en minnebok og en minnelund for dem, som ble bakmennenes ofre. «Bakmennenes had, utryddelses- og forfølgelsestrang flammer like vildt, og enten det

Amerikanerne og Europa

Kritiske bemerkninger

Den tidligere tsjekkiske oberstløytnant F. O. Miksche har skrevet en bok Unkonditional Surrender» som har vakt stor oppmerksomhet. Forfatteren hevder at Europas nåværende uholdbare stilling for en stor del skyldes Amerikas intervensjoner. Hadde de amerikanske politikere studert Europas historie, ville de ha vært forsiktigere i Teheran, Jalta og Potsdam. Denne kritikken er ikke grunnløs, skriver en forfatter i selveste Gøteborgs Handelstidning, hvor den tsjekkiske oberstløytnants kjetterier utførlig refereres. La oss citere:

«De som tapte den siste krigen, var ikke bare tyskerne, hevder Miksche men hele den vesterlandske civilisasjon, Amerika innbefattet. For vestmaktens krigspoli-

tikk førte med seg allværlige misstak, hvis historiske følger er uvisse. Demokratiet befestet sin seir gjennom to kapitulasjoner uten vilkår, som kommer til å vise seg å være skjebnevangre. Den første galt Tyskland, som helt be eliminert som maktfaktor og buffert mot direkte innflytelse fra Ikke-europeisk område. Den andre ulykkelige kapitulasjon var viktigste bastion i Asia».

Ifølge den tsjekkiske forfatteren må det ved siden av Tyskland skapes et fast samfunnslegeme i Centraleuropa med Østerrike som kjerne. I sin nåværende form kan Østerrike ikke fortsette å eksistere, da landet utgjør en potentiel fare for hele Centraleuropa. Hvis det ikke blir mulig å skape en Donaulandenes union, så kommer et nytt Anschluss til å bli uunngeelig, mener Miksche.

Vår herres mølle maler langsomt, sier man, men allerede syv år etter de fatale

begivenheter erkjenner en av Tysklands aktive motstandere under den annen verdenskrig, at det hele er grepet galt an. Dette så vi og sa vi, dengang det var farlig, og vi handlet deretter med den følge at vi ble dømt og stempet som «demokratiets fiender». Hva sier så bakmennenes tjenere, som døpte oss, idag? Forstår de ikke, at de har vært redskap for krefter, som i all sin grusomhet vi hele den hvite verdens undergang for så å kunne triumfere på dets ruiner. Vi krever ingen blomster, men vi forlanger at de som tok så fatal feil, skal erkjenne at vi gjorde rett og at vi skal ha den oppreisning som de formår å gi oss, mens det ennå er tid. De bør gjøre det, for de har ikke noe håp om å bli tatt i bakmennenes tjeneste ennå en gang. Der Mohr hatt seine Pflicht getan, der Mohr kann gehen. Og hvor ska han så gå? Vi har ingen plass for ham.

!!

2 800 millioner kroner har Norge fått i Marsalhjelp og praktisk talt alt er gave. I tillegg til dette har vårt forsvar fått enorme summer som vi ennå ikke har oversikt over.

Alt dette er betalt av de amerikanske skattebetalere og bevilget av kongressen. Det er likefrem gigantisk, men hva ville ha skjedd, hvis USA ikke hadde kommet til hjelp? Det er lett å svare: Da hadde vårt land med den lettsindige finansledelse ha vært bankrott for lenge siden. Tenk så på Finland. Tross de store krigsherjinger har finnene betalt de blodige krigsrestatninger til Russland og det er skjedd uten noen bistand fra vest og til forbauselse over hele den skakkjorte verden, som ikke vet hva SISU er.

Herrestøvletter — Damestøvletter

Skisko

Våre anerkjendte saueskinnsforede støvletter nedsatt i pris.

Herre, i brunt og sort fettlær kr. 102.—

Dame, i brun og sort bokshud kr. 81.—

Skisko. Herre kr. 60.—. Dame kr. 55.—

Skriv eller ring.

A/S Fjordane Skofabrikk, Nordfjordeid.

Prima nysalta Uer - Klippfisk - Sild

levert til handlende og forbrukere i tønner innveiet netto 90 kilo for den lave pris henholdsvis kr. 120.— og 140.—.

Prima skinn og benfri klippfisk

leveres i kasser a cirka 60 enkilos pakker.

Leveres handlende og forbrukere rimelig.

Om kort tid kan påregnes kjøpt ny Isterfetsild. Telefon no. 1630. Telegramadr. Havneraas, Kr.-sund N.

Otto Ottesen-Havneraas A/S

Kristiansund N.

Vekkerur

Rullegardiner

faktisk at han trives der, og da så.

Den 2. oktober lytte Trygve Gundersen 75 år. Han er født i Porsgrunn; faren var skipsreder — eller rettere Skibsrheder Leif Gundersen. Egentlig var det meningen at Trygve skulle bli lege, men det passet ikke, som han selv uttrykker det. Og kan noen undre seg over det — født og oppvokst i en sjøfartsby og sønn av en Rheder var det ikke underlig at sjøen lokket. 16 år gammel strøk han til sjøss. Han avanserte hurtig, og alt i 1901 overtok han førerposten på fregattskipet «Norge», av farens rederi, som vikar for gammelskipperen som var på permisjon.

Gundersens første tur som kaptein gikk fra Emdem i ballast til St. John, New Brunswick, hvor han lastet trelast for Melbourne. Derfra gikk så ferden videre rundt Kapp Horn med en hvetelast for Le Havre.

Alle skipene til Gundersens rederi gikk uforsikret den gang. Det var en stor risiko, men når så skuta kom hjem igjen, fikk aksjonærene 52 % utbytte!

Senere førte Gundersen fregattskipene «Heimdøl» og «Høvding». Men da unionskampene var på det verste og det så ut som det kunne bli krig, gikk han i land i Newcastle og reiste hjem for å melde seg frivillig. Alt i 1899 hadde han gjennomgått et frivillig kursus for å kunne gjøre tjeneste som underoffiser i tilfelle krig. Nå kom han ombord i monitoren «Mjølnen» og tjenestegjorde som underoffiser der.

Gundersen bega sjøen i 1905. Så startet han den landskjente assuranseforretningen sin, som han senere drev opp til landets nest største. Riktignok ble han i 1937 anmeldt av forsikringsrådet for «ulovlig assuransevirksomhet» og idømt en mulkt på 100 kroner. Men Gundersen appellerte til Høyesterett. Dit kom saken aldri. Stortinget måtte forandre loven. Norske skipsredere erklærte at uten den virksomheten som Gundersen og mange andre drev (bl. a. Hvalfangerforeningen og di-

nam. Vi som sa nam den gang trodde ikke han skulle overleve det. Men det er seigt stoff i slike karer — og idag på sin 75 årsdag er han sprekere enn noen gang.

Under okkupasjonen var Trygve Gundersen en god mann å ha for mange mennesker. Det var ikke få som bad om hjelp, både til det ene og det andre, og Trygve sa aldri nei. Var det en som skulle sendes nordover, eller en jøde som ble arrestert — Trygve Gundersen skrev søknader. Alt før krigen var han i styret for et fond opprettet av idrettsklubben Urædd til bygging av turnhall i Porsgrunn. Da krigen kom, satt han alene og forvaltet fondets midler. Under hele okkupasjonen nektet han å legge fram regnskaper til folk som var ute etter å få beslaglagt pengene — og etter krigens slutt fremla han for styret regnskap og midler i skjønne orden — han hadde i all stillhet øket fondet med 23.000 kroner.

Ale som kjenner Trygve Gundersen, og det er ikke få, kjenner ham som et bunn hederlig og hjertegodt menneske. Vi ønsker ham en lang og fredelig livsaften på heiegården i Telemark.

Dagfinn Gjessing.

Å få lov til å gjøre

Vestberlins borgermester, Reuther, forteller denne historie:

En fet russisk hund var nådd helt frem til jernteppet, da den fikk øie på en pjusket kjøter på den annen side. Ja, sa den russiske hund, jeg tenkte det nok at slik har dere det i den forbannede kapitalistiske verden. Se på meg, hvorledes vi har det med nok å spise og ingen bekymringer. Kom over til oss. Hvorfor vil du ikke? — Ja, sa den pjuskede, magre kjøter, på en måte ville jeg nok gjerne komme, men det er bare det at jeg setter så stor pris på å få lov til å gjøre!

DET ER SAGT:

Thi slik er menneskenes lodd: Både de som kryper og de som flyr, skal ende der hvor de begyndte.

Thomas Gray (1716-1771).

så for feige og egoistiske til å tone flagg. Det er ikke noe rart at Det norske Arbeiderparti ikke akter på deres skrik nå. 1945 var prøveåret. De holdt ikke mål. Nå skal de i støpedigelen. Finnes det ikke et eneste menneske som kan stå fram (som har mot til det) å erklære de nåværende makthavere krig på kniven. Finnes det ikke lenger innen borgerskapet folk, som uten å være betalte sekretærer, har interesse av aktivt å bekjempe den langsomme bolsjevisering av Norge? Hvorfor spise og drikke og rope hurra for de karene som vil ødelegge det private initiativ? Er det ikke det som nå foregår innenlands som man skal bekjempe utenlands? Nemlig stats sosialismen?

Det er jo engang slik: — For å tjene penger må man være slu, lur og dyktig. Må forstå å behandle sin neste, så han får tillid og derved muliggjøre eventuell fortjeneste på ham. Moralsk mot og holdning kommer selvsagt i annen rekke. Det er det som er forretning. For å bevare fortjenesten må man ha andre egenskaper, da må man ha mot når en blir innsirklet av røvere. Før kunne man betale voktere for jobben, nå er det røverne som for kapitalistens regning holder vokterne. (Skatteflåernes byråkrati). Mot kan ikke kjøpes, men det kan ødes ved å være for lur og for smart. Slikt tar på karakteren, det kan man se på ansiktene til en del av dem som nå er bekymret for sine gryn.

Jeg så selv en representativ forsamling av disse herrer, mens de beleiret Reichskommissar for å få gode bestillinger og samtidig støttet «Heimefronten». De slapp med skreken dengang ved å gå løs på oss, nå sitter

«Revisjon», redaktør A. Olesen, hvis valgsporg er «Sandheten gaar fremfor alt», har tatt tanken opp om en minnebok og en minnelund for dem, som ble bakmennenes ofre. «Bakmennenes had, utryddelses- og forfølgelsestrang flammer like vildt, og enten det nu skyldes manglende vilje eller evne, eller nærmest begge deler, har politikerne ikke formaaet at stanse det, der blev sat igang for 7—8 år siden» sier han i en artikkel i sitt utmerkede blad «Revision» som utkommer i Aabenrå. Minneboken vil komme og til minnelunden er det stillet en naturskjøn plett til rådighet. Når tiden snart er inne, må det siste tak tas, sier han.

Vi på vår side vil også ta disse saker opp, men vi har ennå mange andre oppgaver som først må løses, deriblant dem å få ut av statsfengslene alle dem som ennå sitter som A-statens fanger fordi de ble på sin post i de farlige år og røktet sin gjerning på tross av tyskerne og de alliertes herjinger på vår kyst etter samtykke fra den fhv. norske regjering, som trodde å kunne bestemme over folket herhjemme i sin landflyktighet.

Vi bør lære litt av den ufortrødne danske redaktør, som trosser den svinnende opposisjon og som taler Roma midt imot.

NYTT FLAGG.

Verden har fått et nytt flagg. Det er kongeriket Libyas. Det er en Tricolore: svart, rød og grønn og i midten omkranset av en stjerne. Den røde farve symboliserer det libyiske blod som ble utgydt under den store krig, det svarte sorgen over blodofrene og det grønne er Islams tradisjonsrike farve.

de hårdt oppe i det. Hvor mange rettfærdige trenges der for å redde situasjonen, trenges det som i Sodoma ti? Prøv nå å finne disse fram før det er for sent. Harald med beinet.

jinger har finne betalt de blodige krigserstatninger til Russland og det er skjedd uten noen bistand fra vest og til forbauselse over hele den skakkjorte verden, som ikke vet hva SKSU er.

Sokneprest Eystein Poulsen uttalte i Morgenbladet 26. 2. 48: «Det går mer og mer opp for folk at rettsoppgjøret som det er lagt an er en stor ulykke for folket, fra hvilken side man enn ser det».

Siden den gang er det gått 4 1/2 år, men ennå har ikke våre makthavere firet på det vesentlige, på det at tiden nå skulle være inne til et krafttak for å få ende på den store ulykke. Vi tror ikke at de ville tape på et tilbaketog, og de ville i hvert fall oppnå at det ble borgfred her i landet og at de i historien ville få den milde dom, at de feilet stortilgen, men gjorde alt for å bøte på det gale og bringe landets rettsvesen tilbake til ære og verdighet.

Avholdsfolket fører oss nå for annen gang inn i dette motbydelige heimebrenneriet. Opp med prisene, ned med brennevinshandelen! Hva vil skje når sukkeret blir fritt? Men stemmer ikke kartet med terrenget så er det selvsagt terrenget som er feil. Avholdsfolket gir seg nok ikke.

I Europa er det en alminnelig ønskedrøm, at islam gjør det forreste og midterske Østens folkemasser immune mot kommunismen. Man finner enslags trøst i denne tanke på samme måte som man for korte år siden trøstet seg med at kinesisk kommunisme var enslags agrarbevegelse og ikke virkelig hårdkokt Stalinisme. Denne vesterlandske tankegang er uten tvil et resultat av den kommunistiske desinformasjonsvirksomhet — et slags sovemiddel, som skal bedøve centrer i Vestens selvbevarelsesinstinkt. Her har ikke bare statsmennene, men også den naivt redigerte og statsdirigerte vestpresse en stor skyld. Vi, som forlengst gjennomskuet humbugen, er satt utenfor, og de andre sover videre — omenn nå i urolige drømmer.

Leveres i kasser à cirka 60 enkilos pakker. Leveres handlende og forbrukere rimelig. Om kort tid kan påregnes kjøpt ny Isterfetsild. Telefon no. 1630. Telegramadr. Havneraas, Kr.-sund N.

Otto Ottesen-Havneraas A/s

Kristiansund N.

Vekkerur

Kr. 18,10 - 21,50 - 23,50
24,75 - 25,50 - 27,50 og
34,60.

Sendes mot oppkrav.

Urmaker R. Gjessing,
Drammen

Rullegardiner

i prima ensfarget eller mønstret duk kjøpes fordelaktig hos

A. E. NUMMEDAL

Tlf. 93 B — Vik i Sogn.

Prøver og priser etter anmodning

Vi kan igjen

skaffe de etterspurte hjulsett med 16" aluminiumsfelger. Prisen er kr. 250,— uten gummi og kr. 350,— med gummi.

Vi sender gjerne

over hele landet mot forskudd eller oppkrav.

A.S. Kongsberg Bilopphogging og Skraphandel

Lager: Kongsberg Dampsg

DAMEKÅPER

i helull-gabardin. Den alltid moderne og populære raglanfasong. Farve: Beige, blå, brun og grønn. Med belte og hette kr. 263,50 og kr. 287,50. Med belte uten hette kr. 248,— og kr. 272,—.

Returrett. Rett til ombytting

HERREKAPPER

i helull-gabardin. Raglanfasong. Farve: Beige, blå og brun.

HERREDRESSER

syes etter mål. Skriv ette: målskjema og tøyprøver.

P. Sporsem

Skredderi og konfeksjon,
Aukra

Noen få stykker Rheinmetall Reiseskrivemaskiner m/ tabulator, koffert og 1 års garanti kan omgående skaffes fra lager. Pris kr. 640.—

SVERRE JACOBSEN,
Hlseng.

Samlere

Større samling norske og utenl.nasj.sos. hefter, bøker, aviser selges. Skriv etter liste til NILO, boks 5, Nygard, Gjøvikbanen.

SELVSTENDIG GÅRDSKAR!

35 år ønsker ny plass fra 14. okt. — 1. nov. på et sentralt sted — på et mindre gårdsbruk hvor god leilighet fins. Ønsker opplysninger og lønnsstilbud under Bill. mrk. «Ordensfolk».

Urett mot frontsykesøstre

Røde kors søster med spesialutdannelse. Vennligst meld Dem i redaksjonen. Interessert gårdbr.

Eidsvoll off. Lands- gymnas 1922-1945

Attersyn og Utsyn. Uppgjerd. Ved J. Fredrik Voss I kom. hos Bokhandlar Per Nes, Rena.

Solid mann

med god utdannelse, regnskaps- og jordbrukskyndig. Vant med skog-, sagbruk- og snikkerkyndig, søker stilling som bestyrer, formann el l. fra 14/4 1953 hvor husrom kan skaffes. Ev. søkes ny forpaktning fra samme tid. Bill. mrk.: «Alt har interesse» nr. 247.

Mainbrace en del av den tyske forsvarsplan?

Franskmennene ønsker «Linje —», tyskerne «Lommestrategi»

Den store militærøvelse Mainbrace, som f. t. er utspillet i norske og danske farvann, er uten tvil en del av en ennå større strategisk plan. Men hvilken?

Formålet med Mainbrace er tydelig nok å prøve hvorledes Danmark kan forsvares ved bistand fra havet og luften og ikke fra styrkene på den europeiske sentralfront. Et slikt forsvar av Danmark inngår, etter hva det amerikanske tidsskrift «Newsweek» forteller, i den såkalte Speidelplan for Vesteuropas forsvar, som skal være utarbeidet av forbundskansler Adenauers førerende militære rådgiver, general Hans Speidel, som var Rommels generalstabschef under invasjonen i Normandiet. På bakgrunn av tyskernes erfaringer i Russland, hvor de undertiden i sterke forsvarslommer kunne holde ut mot en seksdoblet sterk fiende, er Speidel kommet til den slutning at Vesteuropa best kan forsvares ved at det i strategisk gunstige egne opprettes «forsvarsområder». — «Newsweek» sier at man regner med fem slike lommer eller festninger: De bayerske alper, området ved Dunkerque og Calais, den del av Holland som ligger bak Ysel og Rhinen, området omkring Weser og Danmark. Om Danmark sier «Newsweek» at «hvis det er tropper nok vil man muligens forsøke å holde Danmark».

Manibrace tyder på at SHAPE nærmest holder til Speidelplanen, men det skal også eksistere en annen plan, den såkalte Juinplan, som ikke regner med noe forsvar av Danmark. Denne plan, som er oppkalt etter den franske general Juin, er lagt etter de franske tradisjoner som går ut på at et forsvar skal bygges opp i linjer fortrinnsvis langs elvedrag. Den går ut på at de europeiske hærer under det russiske trykk gradvis skal trekke seg tilbake, først til Rhinen, deretter om nødvendig til Somme-Meuse, Loire og Pyrenæerne om det går helt

Men ifølge Speidels plan som har fått sterk tilslutning fra Holland, gjelder det for enhver pris å holde fotfestet, hvorfra man kan rette motangrep, og det gjelder om å holde havnene hvortil det kan sendes forsterkninger fra England og USA. I amerikanske flåtekretser kan man regne med støtte til Speidelplanen idet det er av avgjørende betydning å holde de russiske undervannsbåter sperret inne i Østersjøen.

General Ridgway har i den siste tid oppholdt seg i Tyskland for å studere de manøvrer som foregikk der og for å irøfte med tyske eksperter,

Det mektige rike i øst

Hva er det skjedd og hva vil skje i de nærmeste uker i Moskva? Dette er et spørsmål, som interesserer hele verden og gjetningene er mange og forvirrende. Årsakene til dette kan være mange, men en av dem er, at Moskva ikke slipper ut noen nyhet, som ikke først er kontrollert på det omhyggeligste, og at de ledende menn ikke forstår den del av propagandens kunst, som går ut på å skape en sympatisk stemning. En annen årsak er den talentløse notpropaganda, som drives i Vesten og som går ut på at alt som kommer fra øst er bare kommunistfare og kall krig og at det diktatur som uten tvil rår derborte har bare svarte sider. Men alt dette får den, som vil tenke selvstendig, til å tvile på begge parter og til å søke etter kjennsgjerningene bak alt makket.

Hva vi vet, er at en ny femårsplan er satt i verk og at det kommunistiske parti er innkaldt til kongress i midten av oktober — til den første partikongress siden 1939. På denne kongress skal partiet reorganiseres slik at dets berømte Politbyrå skal bli erstattet av et mere omfattende

den rolle en tysk hær skal spille i det europeiske forsvar, og så får man imens se tiden an. Det er nemlig så mange politiske skjær i sjøen, at man først må ha dem klarlagt før det kan bli noe alvor av et felles forsvar. For tyskerne står rehabiliteringen i første rekke, og det blir ikke noe av en virksom tysk hær, før alle «krigsforbryterne» er løslatt og har fått sine borgerlige rettigheter tilbake.

Danmark har også sine problemer med basepolitikken — for ikke å tale om Norge, som idag synes å være bare en underordnet brikke i det store spill.

rikets mektige materielle fremgang kan nevnes, at hospitalsengenes antall forøkes med minst 20 pct., plasser på sanatorier med 15 pct., på hvilehjem med 30 pct., barnehaver 20 pct. og barnehjem 40 pct. Antall læger skal i løpet av perioden stige 25 pct. og foranstaltninger til å forbedre deres utdannelse utvikles, samtidig som produksjonen av medisiner skal 2.5 ganger fordobles og produksjonen av instrumenter og annet medisinsk utstyr intensifiseres.

I løpet av femårsplanen vil skoleutdannelsen utvides fra 7 til 10 år i alle større byer og det skal treffes forberedelser til i neste femårsplan å gjennomføre dette også i mindre byer og i landdistriktene. Samtidig forøkes antallet av lærere som utdannes på pedagogiske høyskoler, med 45 pct. og bygninger av nye skoler i byer og landsbyer med omtrent 70 pct. Antallet av teater og kinoer skal økes med 23 pct. idet også produksjonen av film blir fremmet. Folkebibliotekenes antall vil vokse med 30 pct. og klubbene med 15 pct.

For å kunne gjennomføre en så omfattende plan må

Blind høne kan også finne et korn!

Av Hans Nielsen Herstad

Jeg sitter og leser i «Smålenenes Amtstidende» for 6. september, og under rubrikken «Tidens tanker» finner jeg et oppsett av den utrettelige kronikør — Alex. Johnsen Sverre Riisøen. Jeg skal åpent erkjenne at jeg vanligvis leser hans produkter med adskillig skepsis og med mange skuldertrekk; men denne gang har han likevel noen linjer som får meg til å minnes ordtaket over dette stykke.

Idet han påstår — og det har han sikkert rett i — at «en løgn kan gjentas så ofte og med en slik maskinmessig presisjon at den får karakter av en ferdiglaget, selvfølgelig

eller fred, men på hva vestmaktene kaller den kalde krigen. Det er mulig at russerne kan miste noe av den militære overlegenhet, som de oppnådde i de år, da USA og England nedrustet, men de bygger i hvert fall opp en potensiell styrke med henblikk på fremtiden.

I alt det støv som hvirvles opp omkring den bebudede partikongress har vi villet referere de nøkterne tall og avholde oss fra spådommer om hvem som skal overta den egentlige ledelse etter Stalin. Det er intet som tyder på at alderen har hatt noen synnerlig innvirkning på herskeren i Kreml, og omenn han vil avlaste seg noen av de daglige byrder, vil hans ånd fortsatt komme til å gjennemsyre administrasjonen. Innenrikspolitisk spiller det da liten rolle, hvem som er den utførende kraft. Hva utenrikspolitikken angår, vil både farten og retningen avhenge av hvorledes vestmaktene innbyrdes avfinner seg med hverandre. Russerne

sannhet», fortsetter han:

«Det er ikke noen tilfældighet at Djevelen kalles løgnens fyrste i den hellige skrift. Det brofeste han først og fremst sikrer seg i menneskets hjerte, heter nøytralitet. Siden han ingen vansker med å gjøre svart til hvitt».

Da verdenskrig nr. 2 var brutt ut sa Kongen ved åpningen av det overordentlige Storting den 8. septbr. 1939: «Norge må i denne krig holde seg strengt nøytralt, og jeg har herom utferdiget de nødvendige kunnngjøringer».

Disse ord uttalte Kongen i egenskap av statsrettslig institusjon, altså som Kongen i statsråd.

Hvor dypt ordene i virkeligheten stakk, viser til overmål Kongens og regjeringens utenriksminister, Halvdan Koht, når han i sin bok «Utanrikspolitikk fram til 9. april 1940» skriver følgende:

« — — men eg kan godt no seie som det var — at eg meinte vi ikkje skulle ta nøytralitetskrenkingane eins frå bde partane i den krigen som var ventande. Eg ville ikkje at ei britisk nøytralitetskrenking skulle føre oss ut i krig med Storbritannia. Skulle det ikkje lukkas å holde oppe nøytraliteten, så måtte vi ikkje i noko tilfelle koma i krig på tysk side».

At professor Koht i 1947

kjenner deres dumheter og deres krigspotensial og innretter seg deretter. Ingen har så god tid til å vente som nettopp de, og hvis de så gjennom sin nye femårsplan success kan styrke sin indre kraft, har de vel oppnådd hva de egentlig vil. —

OPPKLARINGSLINJEN

La oss samle oss om den!

I de siste numre av «8. Mai» har det fra visse hold vært slått til lyd for dannelsen av et nytt parti.

Det kom ikke overraskende. Av ymse ytringer i bladet tidligere skjønnte vi at det ulmet under halmen. Likevel virket det sterkt å se det slå ut i lys lue. Forbundssekretærens artikkel var ikke klar nok, og verre gjorde det at bladet gav den det utstyret den fikk. — Vi tør være mange som er sikker på å se riktig når vi mener at dette nye «tema», som vi kan kalle det, ikke vil tjene til annet enn å svekke og forkludre det som er hovedsaken: å få has på Rettsoppjøret. Nei, man klager over dårlig tilslutning om en så enkel, men så viktig ting som bladet og Forbundet, hvordan kan man så ha råd til å spre de krefter man har, til andre ting, ja til en så stor og krevende oppgave som å danne et nytt parti? Det vil bare bli en

kunne si det «som det var», betyr vel ganske enkelt at han — og med ham regjeringen — i 1939 sa det slik som «det ikke var». Man hadde laget seg en liten privat reservat mentalis og benyttet seg av prinsippet om «ord med dobbelt bunn». Hva det førte til, kan jo noen hver av oss uttale oss om idag. Å fare med usannhet og uærlighet bringer bestandig i siste omgang ulykke. Bedre evner ikke den herre som Sverre Riisøen respektfullt utstyret med stor «D», å ta hånd om sine tilhengers interesser.

Ellers skal jeg denne gang også undersøke herr Riisøens bemerkning om at en løgn som gjentas ofte og med maskinmessig presisjon, får karakteren av «ferdiglaget, selvfølgelig sannhet». Vi behøver bare å tenke på tiraden i de mange tusener domspræmisser om at «retten anser det på det rene at tiltalte var fullt vitende om o.s.v.»!

Takk, Sverre Riisøen!

Takk for hjelpen!

skuffelse forsåvidt som det ikke vil bli noe resultat av det i den retning en hadde tenkt.

Tenkemåten på det hva som ivrer for nytt parti, er antagelig denne: Vi kan ikke vente noe tilfredsstillende resultat av de gamle partier angående vår sak. Ergo må vi skride til handling selv: danne nytt parti. D.v.s. man mener å kunne klare det selv, ta saken i sin egen hånd.

Men vi er ikke sikker på at dette er veien, ja tviler stort på det. Vi mener derimot at tiden er den faktor som vil komme til å utrette mest i den henseende, og derfor er den beste forbundsfelle for vår sak. Og dette i tillegg til den oppklaring man har lagt vekt på, og fremdeles må legge hovedarbeidet på, vil bli det som gjør utslaget tilslutt. Og kanskje er det utviklingen sin mening at nettopp de som fikk lovbruddet og uretten istand, skal være de som gjør det hele godt igjen, de og ingen andre. — Tenker vi oss om og ser nøye etter hendinger og forhold, så kan vi ikke unngå å se at nettopp slik er det erfaringene viser det. Og tenker vi enda mer etter, finner vi at dette er det riktigste, det som der er visdom og forstand i. Eksempelene som bekrefter sannheten i dette, skulle vi ikke behøve å gå så langt etter.

Derfor: la oss heller i større grad samle og konsentrere oss om det vi hittil har samlet oss; la oss med større enhet og styrke samle oss om

Oppklaringslinjen, Vikdals og Hovdens linje, som hittil, gjennom skrifter og bladet og Forbundet — uansett hvilke partiskygninger de enkelte hører til. Denne enhet vil lettere komme istand og samle flere, om det som smaker av parti (også NS) helt blir satt ut av betraktning.

M. H.

P. S. «Eit me vona og veit forvisst: at ånd skal vinna på troll tilsist, og vit på den arge villskap».

Basanpolitikk eller hvar talamåten?

ke regner med noe forsvar av Danmark. Denne plan, som er oppkalt etter den franske general Juin, er lagt etter de franske tradisjoner som går ut på at et forsvar skal bygges opp i linjer fortrinnsvis langs elvedrag. Den går ut på at de europeiske hærer under det russiske trykk gradvis skal trekke seg tilbake, først til Rhinen, deretter om nødvendig til Somme-Meuse, Loire og Pyrenæerne om det går helt galt. Etter denne plan vil Danmark, Holland, Belgia og Tyskland bli oppgitt, idet man vil forsøke å holde så store deler av de alliertes hærer utenfor de russiske omklamringer.

Mulighetene for en —

Forts. fra side 1.

unngå å legge merke til at man på ansvarlig hold er bekymret over base-spørsmålet. Man regner imidlertid nå som sikkert at Danmark vil stille flyplasser til rådighet for sine allierte.

Norges stilling er fremdeles uklart, men man anser det for meget verdifullt at statsminister Torp får anledning til å lære de amerikanske synsmåter å kjenne ved sitt besøk i Washington. Norge har lagt vekt på ikke å ha fremmede baser i «fredstid», men spørsmålet er hvor lenge man kan betegne de forskjellige former for kald og lunken krig som «fred». Dette spørsmål vil man — så vidt man forstår — overlate til nordmennene selv å avgjøre, men det pekes på at det i norske aviser begynner å heve seg røster til fordel for en omvurdering.

(Vi henviser i denne forbindelse til en redaksjonsartikkel i «Adresseavisen» nylig).

I Paris fremhever man — ikke bare på amerikansk, men også på fransk hold, at spørsmålet om Vest-Europas forsvar mer og mer blir avhengig av det bidrag Vest-Tyskland vil og kan yde. Den franske marskalk Juin har latt det skinne igjennom at han ventet utålmodig på Vest-Tysklands divisjoner.

stendig, til å tvile på begge parter og til å søke etter kjennsgjeringene bak alt makket.

Hva vi vet, er at en ny femårsplan er satt i verk og at det kommunistiske parti er innkaldt til kongress i midten av oktober — til den første partikongress siden 1939. På denne kongress skal partiet reorganiserer slik at dets berømte Politbyrå skal bli erstattet av et mere omfattende presidium. Stalin selv vil denne gang ikke personlig avlegge rapport på partikongressen, men overlater dette hverv til Georgi Malenkov, som er et av Politbyrås yngste medlemmer.

En av de viktigste slutninger, som en upartisk tilskuer kan trekke av de lakoniske meddelelser er, at Sovjetsamveldet — som det heter på norsk — nå er kommet gjennom etterkrigsoppbygningens umiddelbare anstrengelser og kan se fremtiden mere fortrøstningsfullt imøte. Ta bare den forøkelse i levestandarden, som er stillet i utsikt i den nye femårsplan. Den betyder noe for menigmann og vil uten tvil styrke det politiske system mere enn noe annet. Den eidgamle these om brød og skuespill har fremdeles sin gyldighet, og kan den gjennomføres, vil centralledelsen få arbeidsro til nye oppbyggingsarbeider, til gjennomførelsen av kommunismen i dens mest stringente form.

Vi skal se litt nærmere på hva femårsplanen vil betyde for befolkningens velferd: Sovjetsamveldets nasjonalutbytte skal på grunnlag av den stigende produksjon økes med 30 pct. og i forbindelse med dette skal det skje en forhøielse av arbeidernes og funksjonærenes lønninger og av bøndernes inntekter. Senkningen av detaljprisene på forbruksvarer skal fortsette og er det viktigste middel til lønningenes økning. Real lønnen for arbeidere og funksjonærer skal under hensynet til dette økes med minst 35 pct. Statens ytelser til sikring av deres sosiale velferd skal samtidig økes med 30 pct. og kollektivbøndernes inntekter i penger og naturalier med minst 40 pct. Av andre velferdstiltak, som tyder på

tene. Samtidig forøkes antallet av lærere som utdannes på pedagogiske høyskoler, med 45 pct. og bygninger av nye skoler i byer og landsbyer med omtrent 70 pct. Antallet av teater og kinoer skal økes med 23 pct. idet også produksjonen av film blir fremmet. Folkebibliotekenes antall vil vokse med 30 pct. og klubbene med 15 pct.

For å kunne gjennomføre en så omfattende plan må statens kapitalinvesteringer utvides med 90 pct. idet statens ytelser dog forutsettes å omfatte bare 60 pct., idet de resterende 30 pct. vil bli dekket ved minskning av produksjonsomkostningene, ved forøket arbeidseffektivitet og senkning av prisene på byggemateriell og utstyr. Arbeidseffektiviteten forutsettes øket med 50 pct. i industrien og 40 pct. i landbruket, og industriens produksjonsomkostninger skal i løpet av femårsplanen senkes med omkring 25 pct.

Alt dette er selvsagt anslagsvise tall, men det som er gjort hittil viser at det skjuler seg realiteter bak dem. Det viser også utviklingen siden 1940. Et så nøkternt blad som «Economist» forteller at kullproduksjonen i denne tid er steget fra 166 mill. tons til 260 i 1950 og skal opp i 572 mill. tons i 1955. For stål er de tilsvarende tall 18,3 mill., 27,3 og 44,2 — for råolje 31, 37,8 og 69,9 — for jern 15, 19,4 og 34.

Den nye femårsplan fremlegges med tyve måneders forsinkelse. Det vil si at den siste plan ble avsluttet i 1950 og først nå hører man om dens fortsettelse. Dette er dog ikke noe usedvanlig. Vi kan således nevne at den tredje plan, som skulle være frem satt i 1937, først ble forelagt i 1939, da den siste partikongress ble avholdt. Årsaken til forsinkelsen dengang var tydelig frykten for at Tyskland og Japan ville angripe på to fronter. Det er mulig at en liknende usikkerhet har gjort seg gjeldende også denne gang og at planen har til formål også å imponere vestmaktens strateger.

Så vidt man kan skjønne er den nye femårsplan lagt frem uten henblikk på krig

fortsatt komme til å gjennemsyre administrasjonen. Innenrikspolitisk spiller det da liten rolle, hvem som er den utførende kraft. Hva utenrikspolitikken angår, vil både farten og retningen avhenge av hvorledes vestmaktene innbyrdes avfinner seg med hverandre. Russerne

Basepolitikk — eller bare talemåter?

Det er vidunderlig å lytte til den manns taushet, skrevet en konservativ engelsk avis forleden i forbindelse med et livlig utenrikspolitisk oppgjør i parlamentet etter noen uttalelser av forsvarminister, lord Alexander. Ordene gir gjenklang også i andre land, hvor utenrikspolitikken ofte synes å være fungerende regjerings private affærer. Vi er så vant til det hjemme hos oss, at det ikke lenger er noen som reagerer — i hvert fall ikke dagspressen, som synes å være helt ensrettet av mangel på personligheter som tåler en dyst. Men i Danmark, som også — omenn motvillig — har inngått Apakt-ekteskap, begynner enkelte å murre. Ennø regjeringsblade våger seg fram på, deriblandt «Danevirke», som åpent kritiserer regjeringen for de intetsigende meddelelser, som utenriksministeriet utsendte etter utenriksminister Ole Bjørn Krafts forhandlinger i London med den amerikanske utenriksminister Acheson og den engelske utenriksminister Eden. Under overskriften «De talte om ost» skriver bladet at utenriksministeriets redegjørelse er presis så intetsigende som denslags pleier å være. La oss bli fri for mere hemmelighetskremmeri, skriver bladet. Det demokratiske danske folk har krav på å kjenne sannheten, alt for ofte skjules det og vildledes det i de utsendte kommunikeer. — Intetsigende, ja under tiden direkte vildledende offisielle meddelelser om betydningsfulle drøftelser eller avgjørelser fremmer ikke interessen for og respekten for politikk. Når bladet skriver slik er det

med sikte på den amerikanske meddelelse om opprettelse av luftbaser i Danmark og Norge. Selvfølgelig er det beroligende å fastslå at Kraft har bragt osten på bane, men mon det ikke ville være klokt og riktig også å opplyse det danske folk om baseproblemet? spør bladet, som mener at man må ta konsekvensen av fellesskapet i A-pakten. Det radikale blad «Middelfart Venstreblad» sier! «Det er ikke lenger avvergelsen av krigen, kun forberedelsen til å delta i den, som er i de sosialdemokratiske taleres tanke. Hva resultatet blir for selv de største militære ofre fra dansk side til det storpolitiske spill, sies det intet om. Desperasjonen synes å tatt overhånd».

Omsider gikk det så hull på bylden, idet forsvarsminister Harald Pedersen i en radiotale vedgikk, at man hadde innledet undersøkelser om hvordan ikke-danske A-paktstyrker kan stasjoneres på flyplasser i Danmark. En av de logiske konsekvenser av det felles forsvarssystem er, sa han, at det blir så godt koordinert i fredstid at det fungerer raskt og effektivt straks en krig bryter ut. — I dette legger man den betydning at basepolitikken har vært drøftet av Ole Bjørn Kraft under hans Londonbesøk, og sosialdemokratene utenrikspolitiske ekspert, H. C. Hansen, har da også på et møte i Kalundborg uttalt: «Om det samarbeide, som søkes utbygget mellom Atlantpaktens lande, skal oppbygges og utbygges således at de samarbeidende lande også i fredstid gir plass for visse Atlantpaktgrupper, kan det

kjenner deres dumheter og deres krigspotentiel og innretter seg deretter. Ingen har så god tid til å vente som nettopp de, og hvis de så gjen-nem sin nye femårsplan success kan styrke sin indre kraft, har de vel oppnådd hva de egentlig vil. —

karakteren av «ferdiglaget, selvfølgelig sannhet». Vi behøver bare å tenke på tiraden i de mange tusener domspræmiser om at «retten anser det på det rene at tiltalte var fullt vitende om o.s.v.»!

Takk, Sverre Riisøen!

Takk for hjelpen!

vel ikke chokere noen .... Det må vel tvertimot sies å være Atlantsamarbeidets naturlige konsekvens.»

Det uavhengige kjøbenhavnerblad «Information» er enig i dette og skriver: «Det ene øieblikk klager man over at de allierte, når det kommer til stykket, ikke vil hjelpe oss. Blir det stasjonert allierte flymaskiner på dansk område, er også det galt. De er faktisk så svære å gjøre tilpass at hensynet til dem ikke kan være noen god grunn til å hendysse en prinsipiell diskusjon om saken, og hva den øvrige befolkning angår, ville man ved å stille den overfor et fait accompli bare gi den det inntrykk, at regjeringen var ved å innlate seg på noe luskeri». Bladet vil helst ha fly fra Royal Airforce til Danmark, ikke amerikanske. Med det kjennskap man har til amerikansk selvrådighet, f. eks. ved luftangrepene mot Yalu, vil man føle seg tryggere ved å ha engelske enn amerikanske maskiner på de danske flyplasser. Bladet vil også ha klarhet over det problem, som i andre land, hvor det er stasjonert fremmede fly, har vakt diskusjon: Hvor stor kontroll får den danske regjering med, hva de baser den stiller til rådighet anvendes til?

Det er således slått fast at Danmarks utenriksminister talte om mere enn smørekjøret under sitt Londonbesøk. Like forut hadde han hatt en samtale med utenriksminister Lange, men han opprettholder det norske standpunkt: Ingen fremmede fly og ingen baser for de allierte i Norge i fredstid. Først når

net vil lettere komme istand og samle flere, om det som smaker av parti (også NS) helt blir satt ut av betraktning.

M. H.

P. S. «Eit me vona og veit forvisst: at ånd skal vinna på troll tilsist, og vit på den arge villskap».

krigen er et faktum, vil vi tillate våre allierte å komme oss til hjelp!

«Da er det ikke farlig lenger» skriver Trondheimsbladet «Adresseavisen». Ellers kunne det bli misforstått av Sovjetsamveldet. Riktignok tok vi det dristige skrittet å melde oss inn i A-pakten og har dermed tatt parti i tilfelle av en ny krig, og Sovjetsamveldet er ikke uoppmerksom på det. Men derfra til å ville forberede oss på å by russerne en effektiv motstand om de skulle komme, er et fariig skritt. Det ville ikke russerne like og derfor lar vi det også være. Nei, kjære venner, først etter at dere er kommet og har okkupert oss, skal vi la våre andre venner, våre allierte komme å kaste dere ut igjen. Vi vet jo fra den forrige krigen, hvor lett det lar seg gjøre ....» Bladet slutter med følgende: «... Vi sier med den danske forsvarsminister, at er vi ikke villig til allerede i fredstid å motta den innsatsen våre allierte vil yte, vil forsvarsfellesskapet bare være en tom talemåte og ikke en realitet. Ja verre en det etter vår mening. Da vil forsvarsfellesskapet bare være en direkte fare —»

Den, som skriver utenrikskronikkene i vårt blad, har aldri vært begeistret for Norges hodekule tilslutning til Atlantpaktens. Vi hadde meget heller sett en orientering midtad med et intimt samarbeide i en nordisk blokk med alle dens fremtidsperspektiver. Vi har oppriktig talt mere tillit til den på rik erfaring byggende svenske utenrikspolitikk enn på den ensidig norske orientering vestover.